

У третьому класі при вивченні тем «Інтонація» та «Будова (форми) музики» дуже важливим матеріалом є фортепіанні п'єси: С. Прокоф'єв «Базіка»; В. Косенко «Гумореска»; Шопен Прелюдії №7, 20; П. Чайковський «Неаполітанська пісенька», «Старовинна французька пісенька»; В. Моцарт «Рондо в турецькому стилі»; Щуровський Варіації на тему укр. нар. пісні «Ой єсть в лісі калина» та інші. Для вчителя при цьому важливо цікаво розповісти про композитора, про твір, оскільки головним завданням є, як писав Д. Б. Кабалецький «зробити музику природною і тому необхідною часткою життя дітей».[2, с. 132].

Виходячи з свого досвіду,можу стверджувати, що про любов до Батьківщини найкраще говорити у зв'язку з музикою Ф. Шопена; прикладом сміливої, мужньої людини для них назавжди стає Л. Бетховен, а його музика вчить їх не втрачати людську гідність і поважати себе.

В четвертому класі при вивченні тем «Музика мого народу» та «Між музикою мого народу і музикою інших народів немає непереборних меж» треба дуже уважно поставитися до фортепіанних творів М. В. Лисенка, Л. Ревуцького, Я. Степового та інших українських композиторів, показати вплив народної музики на їх творчість, плекати любов до рідної землі, рідної природи, близьких. Перед тим як зіграти «Елегію» М. Лисенка, я завжди розповідаю про те, в зв'язку з якими трагічними обставинами в житті композитора вона була написана, проводячи думку про те, що рідних, близьких треба любити та шанувати. Серед інших творів відзначимо твори П. Чайковського; «Мазурки» та «Полонез Ля мажор» Ф. Шопена; Полонез «Прощання з Батьківщиною» М. Огіньського та інші твори, які привчають учнів шанувати музику інших народів, вивчати її, вміти слухати.

При вивченні тем «Що сталося б з музикою, якби не було літератури?» та «Чи можемо ми побачити музику?» (5 клас), а також теми «У чому сила музики?» (6 клас) звучать твори І. Баха; В. Моцарта («Фантазія ре мінор», фрагменти концерту № 23 для фортепіано з оркестром); Л. Бетховена («Патетична соната», «Місячна соната»); С. Рахманінова («Прелюдія», Концерт № 2 для фортепіано з оркестром); М. Мусоргського («Картинки з виставки»); Я.Степового «Прелюд пам'яті Т. Г. Шевченка); різні твори М. Лисенка та інших композиторів.

В 5 – 6 класах учні починають вивчати етику і, таким чином, знайомляться з поняттями загальнолюдських цінностей, моралі, щастя, добра, любові, дружби, милосердя. В зв'язку з цим зростає вагомість використання у виховному процесі фортепіанної музики, яка в образно-звуковій формі відображає та узагальнює досвід емоційного ставлення людини до життя.

Музика як вид мистецтва говорить про добро і зло, буття та смерть, викликає в свідомості уявлення про любов та щастя, радість та сміливість, гнів та зухвалість, сарказм та злобність. Краса і добро – єдині! Тому так важливо розкрити учням ці почуття різними засобами, зокрема й засобами фортепіанної музики.

Література:

1. *Етика*: Навчальний посібник / В. О. Лозовой, М. І. Панов, О. А. Стасевська та ін. –К.: Юрінком Інтер, 2004.
2. *Кабалецький Д.* Як розповідати дітям про музику? – К.: Музична Україна, 1982.
3. *Кузнецова О. А.* Тенденции преемственности музыкального обучения Харьковщины XIX – XX столетий // Професійні проблеми педагога – піаніста. - К, 1996. – С. 20 – 29.
4. *Масол Л. М.* Мистецтво. – К.: Генеза, 2006.
5. *Михеева Л.* Музыкальный словарь в рассказах. – М.: Советский композитор, 1986.
6. *Програми та поурочні методичні розробки* для середніх загальноосвітніх шкіл. Музика 1 – 4; 5 – 8 класи. – К: Перун, 1996.

УДК: 821.111:808,545:[81'255

Рудич О.О.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ ПИСЬМОВИХ ВИДІВ РОБОТИ У ПРОЦЕСІ ЧИТАННЯ ХУДОЖНЬОГО АНГЛОМОВНОГО ТЕКСТУ

Статья посвящена проблеме поиска возможностей использования креативных письменных видов работы в процессе чтения англоязычной литературы. Анализируются взгляды современных зарубежных ученых на проблему в контексте изучения английского языка как иностранного.

Ключевые слова: англоязычная литература, креативность, письменные виды работы, понимание текста, интерпретация текста.

У контексті загальноєвропейської інтеграції питання використання художньої англомовної літератури у ході вивчення англійської мови набуває надзвичайної актуальності. Адже робота з першоджерелами дозволяє творчо досліджувати слово як засіб мистецтва, сприяє художньому вихованню особистості, збагаченню соціокультурного компонента, розвитку уваги, уваги, абстрактного та логічного мислення.

Сучасні підручники містять уривки літературних текстів, є практично орієнтованими, насиченими оригінальною лексикою та ідеоматичними зворотами, відповідають соціально-культурним інтересам сучасної молоді, інтегрують різні види діяльності у процесі вивчення іноземної мови. Значно зріс відсоток тестових завдань, які передбачають лише доповнення вже готових граматичних структур пропущеними лексичними одиницями. Істотним недоліком таких вправ є інваріантність відповіді, недостатня стимуляція уваги та логічного мислення, коли студент не вибудовує власну структуру відповіді, а користується вже запропонованою.

В той же час стосовно реалізації креативного потенціалу майбутнього фахівця сучасні російські педагоги Л. Гавриліна, Л. Краєва та О. Уваровська відзначають: «Творчий характер педагогічної діяльності зумовлює особливий стиль розумової діяльності педагога, пов'язаний з новизною та значущістю її результатів, створюючи складний синтез усіх психічних сфер (пізнавальної, емоційної, мотиваційної та вольової), усіх сфер особистості педагога» [1, с.24].

У науковців викликає занепокоєння той факт, що письмові види роботи у процесі вивчення іноземної мови використовуються дедалі рідше (М. Вайтмен, П. Елбоу, І.Лекі, Т. Міллер, А. Реймз, Т. Такагакі). Американський філолог Ілона Лекі говорить про те, що останнім часом навчання навичкам письма найбільше ігнорується педагогами, хоча саме розвиток письма дозволяє якісно покращити мовну компетенцію суб'єкта навчання [7,с.170].

Функціональний підхід до використання літературних першоджерел у ході навчання англійської мови зумовлює актуальність переосмислення стратегій читання та пошуку нових, сучасних, високоефективних технологій роботи з художнім текстом, які б водночас стимулювали інтерес до читання, сприяли художньому вихованню особистості та допомагали широко використовувати письмові види роботи.

Об'єктом нашого дослідження є викладання іноземної мови в процесі професійної підготовки майбутнього педагога, а саме використання творчих письмових видів роботи у ході читання художніх творів. Його метою став пошук нового підходу до використання англомовних першоджерел, який би дозволив:

- розвивати творчі можливості студента;
- дієво досліджувати мову як інструмент художнього виховання та самовираження;
- стимулювати подальший інтерес до читання та використання англомовних творів у подальшій професійній діяльності;
- сприяти розвитку навичок практично застосовувати набуті знання.

На думку сучасного ефіопського вченого М. Д. Ембетшу література може розглядатись як невичерпне джерело креативного вивчення іноземної мови, та може бути з успіхом використана будь-яким суб'єктом навчання, незалежно від віку [3,с.44]. У процесі навчання іноземної мови студенти залучаються до аналізу літературних творів, але ці літературні першоджерела рідко використовують як стимулюючий фактор для написання студентами власних творів. Власне, самі твори студентів можуть не мати великої мовно-літературної цінності, але практичне дослідження мови як інструменту творчості дозволить їм активізувати вже набуті знання, створить додаткові особисті мотиви до подальшого оволодіння іноземною мовою (самовираження) та допоможе деякою мірою нівелювати страх перед можливими помилками та браком лексичних та граматичних знань.

Перший літературний досвід є перш за все думками, викладеними у логічній послідовності та організованими за допомогою тексту. При цьому, за Р. Б. Капланом, носії двох різних мов організують його по-різному, оскільки вони володіють абсолютно різними мовними ресурсами [4,с. 18]. Під час організації власного тексту у відповідності до логіки побудови фраз англійської мови, доборі синонімів до певної лексичної одиниці, часто втрачаються контекстуальні зв'язки, експресія, власний стиль викладу думки. Отже, варто акцентувати увагу на розбіжностях логіки побудови фраз обох мов та презентувати зразки автентичного англомовного тексту.

Сучасний китайський філолог Занг Жанью описує дві технології читання: інтенсивне та екстенсивне. Технологія інтенсивного читання передбачає читання тексту, заглиблюючись у деталі (із обов'язковим перекладом усіх незнайомих слів, аналізом текстової та граматичних структур. Екстенсивне читання ставить на меті розвиток комунікативної компетенції та навичок швидкого та виразного читання (студенти мають схопити лише головну думку). На практиці, частіше

використовується технологія інтенсивного читання, проте із актуалізацією комунікативної спрямованості завдань екстенсивний підхід набуває нового значення. Переваги та недоліки обох технологій постають під новим теоретичним кутом зору. Загалом, коли читач фокусує свою увагу на конкретних відомих лексичних одиницях, часто втрачаються змістові зв'язки, нівелюється культурно-естетична цінність літературного художнього тексту та унеможливується отримання естетичної насолоди від прочитаного. З іншого боку, неможливо якісно перекласти іншомовний текст, уникаючи аналізу його лексичної та синтаксичної структур. У процесі використання англійських першоджерел варто намагатися знайти адекватне співвідношення застосування технологій екстенсивного та інтенсивного читання. Занг Жанью відзначає, що застосуванню техніки інтенсивного читання має передувати застосування техніки екстенсивного читання [9, с.41].

Поступовість переходу від використання однієї техніки до використання другої мають забезпечувати наступні види діяльності:

- постановка питань перед читанням першоджерела (про що, ким, коли було написано даний текст);
- здогадатися про тему тексту за першим реченням, заголовками окремих параграфів;
- дати власну назву тексту, виокремити ключові слова.

З читання починається сприймання змісту прочитаного, його аналіз та відображення надалі у вигляді переказу, виконанні низки творчих завдань. Виділяють такі рівні розуміння інформації:

- словниковий (коли читач розуміє слова);
- фактуральний (читач розуміє факти);
- переносний (читач може логічно пояснити хід подій, зображених у творі);
- інтерпретаційний (у читача виникає психологічна реакція на прочитане).

Сучасна психолінгвістика розглядає процес розуміння прочитаного як результат взаємодії читача та автора твору. Педагог Клер Крамш, досліджуючи проблеми сприймання друкованого літературного тексту, доходить висновку, що, базуючись на прочитаному, „читач створює ментальну модель презентованої у тексті інформації. Прочитане читач інтерпретує у подальшому, спираючись на власний соціальний досвід, але ментальна модель реальності не є лише результатом соціальної взаємодії, вона також має бути риторично структурованою” [6, с.50-51].

У процесі обговорення прочитаного тексту в аудиторії студенти мають змогу репрезентувати суб'єктивну модель та почути різні інтерпретації прочитаного, зрозуміти, що з прочитаного залишилось поза увагою. Все це допомагає вибудувати найбільш повну картину зображеного у тексті. У процесі самостійного читання поза межами аудиторії здатність читача до фантазування, стимульована художнім текстом, вступає у взаємодію із попередньо прочитаним літературними першоджерелами.

Відображаючи процес такої взаємодії Клер Крамш, наводить принципи риторичного підходу до інтерпретації художнього тексту:

- мова тексту (сприймається вона на слух чи з паперу) зображує реальність поза межами тексту і репрезентує співвідношення текстуальної та контекстуальної інформації;
- значення тексту залежить від ілюстрацій, передмови та післямови, обговорення прочитаного в аудиторії, враження від попередньо прочитаного;
- читач знайомиться з культурою, до якої належить автор тексту та сприймає її через призму власної культури;
- результатом обговорення прочитаного є значення, обране із багатьох «потенційних значень», що найбільш повно відповідає макро- та мікроструктурі літературного тексту.

Обов'язковим є також обговорення тексту з деталізацією окремих значимих епізодів. Останнє є особливо важливим у контексті застосування письмових видів діяльності на основі прочитаного тексту.

На початку написання роботи (за Р.Капланом) за змістом прочитаного твору (есе, переказ від імені різних героїв тощо) студент має усвідомлювати:

- яку подію буде покладено у основу сюжету;
- як краще логічно організувати виклад матеріалу;
- в чому полягає ідея його твору;
- якій аудиторії буде адресовано роботу [4, с.19].

У даному контексті варто пам'ятати про виключно важливу роль вступу, оскільки, на думку філологів Т.Міллера та Д.Паркера, саме зі вступу розпочинається спілкування автора із читачем. Вступ має зацікавити та «підвести» до предмету дискусії. Часто автор письмової роботи на волідіє

іноземною мовою достатньо для адекватного втілення творчої ідеї та висловлення думки, добираючи синонім, послуговується жаргонізмами або діалектизмами [8, с.2].

Американський філолог Віл Грейб також наголошує на необхідності:

- у процесі обговорення твору асоціювати події, описані у художньому творі, із колізіями реального життя;

- синопічного викладу подій, зображених у творі, та обговоренні підтекстової інформації;

- наявності у кожній з робіт студентів вступу, постановки проблеми, мети, розв'язки, висновків [5, с.4].

Варто також на прикладі кращих автентичних зразків ознайомити студентів із принципами організації тексту і охарактеризувати основні жанри, у рамках яких передбачено написання письмових робіт.

Практичне використання письмових видів роботи не вимагає ніякого спеціального обладнання та матеріалів, проте вимагає теоретичної обізнаності викладача щодо особливостей письма як виду діяльності та знання педтехнологій його застосування в процесі викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах.

Під час роботи з книжкою можна запропонувати ряд завдань, що допоможуть розглянути ідею твору з різних точок зору, змінюючи “дистанцію” між автором і твором:

- проанонсувати даний текст;

- уявити собі себе одним із героїв твору і викласти події від його імені;

- уявити себе автором твору та викласти події;

- об'єднати героїв двох подібних творів у одному і запропонувати власний сюжет;

- уявити, що подія відбувається у власному приміщенні і спрогнозувати її розвиток;

- перенести героя у часі;

- написати продовження твору.

У ході моніторингу письмових робіт студентів частіше перевіряється правильність використання граматичних конструкцій та знання орфографії, хоча варто було б звертати увагу і на організацію тексту, оригінальність роботи, наявність епітетів, метафор, гіпербол, вживання нових лексичних одиниць.

Звичайно, фактично неможливо оцінити здатність студента до творчої реалізації через різницю потенціалів, досвід написання творчих письмових робіт, особистісні характеристики студента (наявність життєвого досвіду, мотивацій до написання роботи та вивчення мови взагалі, уяву тощо). Найбільш вдалі доробки можна зачитати для всієї аудиторії, більш детально колективно проаналізувати. Варто пам'ятати, що метою моніторингу студентських робіт є не наявність оцінки, а створення необхідності додаткового опрацювання окремих недостатньо засвоєних тем.

Моніторинг студентських робіт має вирішувати наступні завдання:

- сприяти активізації пасивного словника через активне використання відомої лексики у ході написання роботи (оскільки у ході написання роботи є можливість без поспіху продумати будову кожної фрази)

- створити сприятливі умови для особистісної реалізації творчого потенціалу кожного студента.

Отже, використання письмових видів роботи в процесі читання англomовної літератури сприятиме залученню студентів до дієвого практичного дослідження художнього слова як засобу мистецтва та особистісної реалізації, стимулюватиме інтерес до подальшого читання англomовної літератури, творчий розвиток особистості та запобігатиме деперсоналізації та уніфікації.

Хоча загалом, тема використання англomовної літератури не лише як засобу комунікації, але як ефективного засобу художнього виховання, залишає широке поле для проведення низки педагогічних та філологічних досліджень.

Література:

1. *Гаврилина А., Краевская Л., Уваровская О.* От диагностики к формированию творческого потенциала личности будущего педагога. Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Серія “Педагогічні науки”. – Випуск 3(50). – Полтава, 2006. – С.24-29.
2. *Рудич О.* Функціональний підхід до використання письмових видів роботи на заняттях з іноземної мови у контексті сучасної зарубіжної педагогічної думки. Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Серія “Педагогічні науки”. – Випуск 3(43). – Полтава, 2005. – С.93.

3. **D. Michel Ambatchew.** De-Mystifying Literature. English teaching forum – № 1, 1997. – p. 44.
4. **Caplan R.** Contrastive Rhetoric. Functional Approaches to Written Text: Classroom Applications, edited by T. Miller. English Language Programs United States Information Agency Washington, D.C. pp.18-19.
5. **Grabe W.** Discourse Analysis and Reading Instructions. Functional Approaches to Written Text: Classroom Applications, edited by T. Miller. English Language Programs United States Information Agency Washington, D.C. p.4.
6. **Kramsch C.** Rhetorical Models of Understanding. Functional Approaches to Written Text: Classroom Applications, edited by T. Miller. English Language Programs United States Information Agency Washington, D.C. p.50-51.
7. **Leki I.** Teaching Second Language Writing: Where We Seem to Be. Teacher Development Making the right moves. Selected articles from the English Teaching Forum 1989 – 1993, edited by T. Kral. English Language Programs Division United States Information Agency Washington, D.C. pp.170 – 179.
8. **Miller T., Parker D.** Writing for the reading: A problem Solution Approach. English teaching forum –№ 1, 1997. - p.2.
9. **Zhang Zhenyu.** Intensive reading: Getting Your Students to See the Forest as well as the Trees. English teaching forum –№ 1, 1997. - pp. 40-44.

УДК 373.3.016:78

Заря Л.О.

МУЛЬТИМЕДІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УРОКІВ МУЗИКИ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

В статтє рассматриваются возможности интенсификации уроков музыки в младших классах с помощью мультимедийного обеспечения. Автор обосновывает перспективы информационно-иллюстративного обучения, которое способствует освоению большего по объему и качеству подачи материала.

Ключевые слова: познавательные интересы, мультимедийное обеспечение.

Процеси переходу від індустріального до інформаційного суспільства, соціально-економічні зміни, що відбуваються сьогодні, вимагають суттєвих змін у викладанні різних навчальних дисциплін і, зокрема, музики. Сучасна тенденція в мистецькій освіті вимагає більш уважного ставлення до розвитку навчально-пізнавальних інтересів школярів за допомогою інтенсифікації занять, впровадження нових технологій.

Технологія як засіб організації заняття виступала предметом дискусій і суперечок протягом віків. Жоден відомий педагог не обійшов цю проблему, підтримуючи або заперечуючи ідею технологізації навчання. В наш час багато зарубіжних фахівців використовують комп'ютерні технології в початковій школі.

Зрозуміло, що неможливо зупинити технічний прогрес, загальну комп'ютеризацію, прихильність дітей до комп'ютерних програм. Наука рухається вперед. З'являються багато дослідників, які переконані у важливості мультимедійного забезпечення занять. Можливості ефективного використання мультимедії сприяє зацікавленість дітей у своїх діях на комп'ютері, завдяки чому й розвиваються пізнавальні інтереси школярів. Відтак, особистість дитини починає формуватися вже з перших років навчання.

Пізнавальний інтерес пов'язаний з мотиваційним аспектом; відіграє важливу роль у навчально-пізнавальному процесі (вважає О.Матюшкін), є початком творчої діяльності (переконаний О.Лук), найважливішим компонентом структури здібностей (підкреслює В.Андрєєв). Розвиток здібностей є керованим психолого-педагогічним процесом, який впливає на пізнавальні інтереси (переконані Н.Бібік, Г.Щукіна) та, відповідно, на загально-навчальні вміння (вказують Н.Канєвська, Н.Підгорна, О.Савченко).

Широко відома роль музичного виховання як унікального засобу формування єдності емоційної та інтелектуальної сфер психіки дитини, впливу на її навчально-пізнавальний розвиток. До проблеми розвитку музично-пізнавальних інтересів зверталися такі відомі зарубіжні викладачі як З.Кодай, К.Орф, Б.Барток, Б.Грічков. Показником музично-пізнавальних інтересів дітей молодшого